

Shejkhu i nderuar Salih El Feuzan

Domethënia
e dëshmisë
La ilahe il-Allah

Të drejtat e saj dhe gjurmët që lë tek
individi dhe shoqëria

معنى الشهادة

Titulli në origjinal: معنى الشهادة

Autori: **Shejkh Salih ibn Feuzan el Feuzan**

Përktheu: **Blerim Krasniqi**

Kopertina dhe faqosja: **Rajan Alliu**

Boton: **Qendra Islame *Udha e Besimtarëve***

Tiranë 2014

www.udhaebesimtareve.com

Flyrje

I gjithë falënderimi i takon Allahut! Atë e falënderojmë dhe prej Tij ndihmë dhe falje kërkojmë! Kërkojmë mbështetje tek Allahu nga të këqijat e shpirtit dhe të veprave tona! Atë që e udhëzon Allahu nuk mund ta nxjerrë nga rruga e drejtë askush; dhe atë që Ai e lë në përhumbe, nuk mund ta udhëzojë askush. Dëshmoj se nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut, i Cili është i vetëm dhe i pashoq. Dëshmoj gjithashtu se Muhamedi është rob dhe i dërguar i Tij. Salavati dhe selami qofshin mbi të, mbi familjen dhe mbi shokët e tij, si dhe mbi të gjithë ata që e ndjekin atë deri në Ditën e Gjykimit!

Është e vërtetë se Allahu na ka urdhëruar që ta kujtojmë Atë, madje i ka lavdëruar përkujtuesit e Tij dhe u ka premtuar shpërblim të madh. Ai na urdhëroi që ta kujtojmë pafund dhe veçanërisht kur lirohemi nga adhurimet e detyrueshme. Allahu i Lartësuar thotë: **"Kur të keni**

përfunduar faljen (në grup), kujtojeni Allahun teksa jeni në këmbë, ulur dhe mbështetur (në krah apo në ijë)." (En-Nisa,103)

"Kësisoj, kur të keni përfunduar *menasik-un* (haxhin), kujtojeni Allahun siç kujtoni prindërit tuaj, ose edhe më shumë." (El-Bekare, 200)

Zoti ka urdhëruar ta përmendim edhe gjatë kryerjes së obligimeve të haxhit. Allahu thotë:

"Pastaj, kur të zbrisni nga Arafati, kujtojeni Allahun te *Meshar-el-Haram*." (El-Bekare, 198)

"...dhe të përmendin emrin e Allahut - në ditët e përcaktuara - mbi ato kafshë e bagëti që Ai i ka sjellë e siguruar për ta." (El-Haxh, 28)

"Dhe kujtojeni Allahun gjatë ditëve të përcaktuara." (El-Bekare, 203)

Zoti e bëri obligim faljen e namazit për ta përkujtuar Atë. Në Kuran lexojmë: **"Dhe fale namazin që të më kujtosh Mua."**

Profeti (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) thotë: *"Ditët e teshrikut janë ditë ngrënieje, për të pirë dhe për të përmendur Allahun."*

Allahu i Lartësuar thotë: **“O ju që keni besuar, kujtojeni Allahun me përkujtim të madh dhe lartësoni Lavditë e Tij në kohën e parë të agimit dhe pasdite!”** (El-Ahzab, 41-42)

Meqenëse dhikri më i mirë është dëshmia *La ilahe il-lAllahu uahdehu la sherike leh*, siç është transmetuar nga Profeti: *“Duaja më e mirë është ajo që bëhet në Arafat. Shprehja më e mirë që kam thënë unë dhe profetët para meje është La ilahe il-lAllahu uahdehu la sherike leh, lehu-l-mulku ue lehu el-hamdu ue huue ala kul’li shejin kadir – “Nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut. Ai është Një dhe i pashoq. Atij i takon sundimi dhe lavdërimi dhe Ai është i Gjithëfuqishëm për çdo gjë!”*, dhe kur kjo shprehje madhështore zë këtë pozitë kaq të lartë mes llojeve të dhikrit, për të cilën lidhen vendime, ka kushte, ka domethënie, përmban kërkesa dhe nuk është vetëm një frazë e thatë që shprehet me gjuhë – pra, kur e tillë qenka çështja, zgjedha që ajo të jetë tema e fjalimit tim, duke shpresuar që Allahu të na bëjë ne dhe ju prej pjesëtarëve të saj, ta kuptojmë siç duhet dhe të veprojmë sipas këtij kuptimi, në publik dhe në jetën private.

Në lidhje me këtë dëshmi, do flas brenda këtyre pikave: pozita e dëshmisë *La ilahe il-lAllah* në jetë, dobitë e saj, shtyllat e saj, kushtet, domethënia, kërkesat, kur sjell dobi shqiptimi i saj dhe kur nuk sjell, si dhe gjurmët e saj.

Pozita e dëshmisë La ilahe il-lAllah në jetën e njeriut

Kjo është një dëshmi që muslimanët e shprehin kur këndojnë ezanin, ikametin, në ligjëratat dhe bisedat e tyre; është një shprehje për të cilën është krijuar qielli dhe toka; për të janë krijuar të gjitha krijesat dhe bashkë me të Allahu i lartësuar dërgoi të dërguarit, i zbriti librat dhe e shpalli fenë e Tij. Për këtë dëshmi janë vënë peshore dhe regjistra dhe, për shkak të saj, është hapur tregtia me Xhenetin dhe me Zjarrin. Për të janë ndarë njerëzit, në besimtarë dhe jobesimtarë. Ajo është origjina e krijimit, e çështjeve, e shpërblimit dhe e dënimit. Është e vërteta për të cilën janë krijuar të gjitha krijesat. Për të dhe për obligimet ndaj saj ka pyetje dhe llogari, shpërblim dhe dënim. Mbi të është vënë kibla dhe mbi të është themeluar feja. Për shkak

të saj janë ngritur shpatat për xhihad. Ajo është e drejta e Allahut mbi të gjithë robërit; është shprehja islame dhe çelësi i Shtëpisë së Paqes. Për të pyeten të parët dhe të fundit... Nuk lëvizin dot këmbët e njeriut përpara Zotit pa u pyetur për dy çështje: “Cilin/çfarë keni adhuruar dhe si u jeni përgjigjur të dërguarve?” Përgjigjja ndaj pyetjes së parë bëhet duke vërtetuar shprehjen *la ilahe il-lAllah* me dije, me miratim dhe me vepra. Kurse përgjigjja ndaj pyetjes së dytë bëhet duke vërtetuar dëshminë *Muhammedu-r-resulullah* po me dije, me bindje dhe me nënshtrim.

Kjo shprehje bë dallimin ndërmjet kufrit dhe Islamit; është shprehja e devotshmërisë dhe lidhja më e fortë. Është ajo që Ibrahim i bëri **“fjalë të jetonte ndër pasardhësit e tij, që ata të mund të ktheheshin (me pendim te Allahu)”**. (Ez-Zuhruf, 28)

La ilahe il-lAllah është dëshmia me të cilën Allahu dëshmoi për Vetën, dëshmuar engjëjt dhe të diturit. Allahu i lartësuar thotë: **“Allahu dëshmon se *la ilahe il-la huue* – “nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Atij”**. Për

këtë dëshmojnë edhe engjëjt dhe ata që kanë mend e që dinë...” (Al Imran, 18)

Ajo është shprehja e singeritetit dhe dëshmia e së vërtetës; është thirrje për të vërtetën dhe çlirimin nga shirku. Për shkak të saj u krijuan krijesat, siç thotë Allahu i lartësuar: **“Dhe Unë (Allahu) nuk i krijova njerëzit dhe xhinët për tjetër përveçse të më adhurojnë vetëm Mua!”** (Edh-Dharijat, 58)

Për të kanë ardhë të dërguarit dhe janë zbritur librat, siç lexojmë në Kuran:

“Ne nuk kemi nisur asnjë të dërguar para teje, që të mos i kemi shpallur se: “S’ka zot tjetër përveç Meje, andaj më adhuroni (vetëm) Mua!” (El-Enbija, 25)

“Ai, me urdhrin e Tij, i dërgon engjëjt me shpallje atij që dëshiron nga robërit e Tij (duke i thënë): “Këshilloje njerëzimin se nuk ka të adhuruar tjetër të merituar veç Meje. Pra, të më kini frikë!” (En-Nahl, 2)

Ibn Ujejne thotë: “Dhuntia më e madhe me të cilën e ka begatuar Zoti robin e Tij është njohja me dëshminë *La ilahe il-lAllah*. Dëshmia *La ilahe il-lAllah* për banorët e Xhenetit është si uji i freskët për banorët e dynjasë. Ai që e shqipton

atë e ka mbrojtur pasurinë dhe gjakun e tij. Kurse ai që nuk pranon ta shqiptojë, pasuria dhe gjaku i tij janë të pambrojtura.”

Në përmbledhjen e saktë është transmetuar se Pejgamberi (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) ka thënë: *“Ai që thotë La ilahe il-lAllah dhe mohon atë që adhurohet përveç Tij, pasuria dhe gjaku i tij bëhen të ndaluara, dhe llogaria e tij i mbetet Allahut.”*¹

Kjo dëshmi është gjëja e parë që kërkohet prej jobesimtarëve kur ata ftohen në Islam, sepse Pejgamberi (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem), kur e përcolli Muadhin për në Jemen, i tha: *“Ti do shkosh te të krishterët dhe te çifutët. Gjëja e parë drejt së cilës do i ftosh le të jetë dëshmia La ilahe il-lAllah.”*²

Nga kjo që thamë deri më tash, kemi kuptuar pozitën kësaj dëshmie në fe dhe rëndësinë e saj në jetë, dhe se ajo përbën obligimin e parë për njeriun, ngaqë ky është themeli mbi të cilin ngrihen të gjitha veprat.

¹ Muslimi, nr. 23.

² Buhariu (3/255) dhe Muslimi (19).

Vlerat e dëshmisë La ilahe il-lAllah

Vlerat e saj janë madhështore, sepse Allahu i lartësuar i ka dhënë pozitën më të epërme. Ai i cili e shqipton këtë dëshmi me sinqeritet, e ardhmja e tij është Xheneti; ndërsa ai që dëshmon rrejshëm, i mbrohet gjaku dhe i ruhet pasuria e tij në këtë jetë, kurse llogaria e tij mbetet tek Allahu. Kjo dëshmi është e shkurtër, me pak shkronja, e lehtë për gjuhën dhe e rëndë në peshoren e veprave. Ibn Hibbani dhe Hakimi shënojnë nga Seid El-Hudriu, se Pejgamberi (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) ka thënë: *“Musai tha: – O Zot, më mëso një gjë që të të kujtoj dhe të të lutem me të!*

– O Musa, thuaj La ilahe il-Allah!

– Të gjithë robërit e Tu e thonë! – i tha ai.

– O Musa, sikur shtatë qiejt dhe çfarë ka në to, përveç Meje, dhe shtatë tokat të viheshin në njërën anë të peshores, kurse La ilahe il-lAllah në anën tjetër, shprehja La ilahe il-lAllah do peshonte më rëndë!”³

Hadithi tregon se shprehja *La ilahe il-lAllah* është dhikri më i mirë.

³ Hakimi (1/528), Ibn Hibani (2324).

Në hadithin e Abdullah ibn Umerit, thuhet: *“Lutja më e mirë është ajo që bëhet në Arafat, shprehja më e mirë që kam thënë unë dhe profetët para meje është La ilahe il-lAllah uahdehu la sherike leh, lehu-l-mulku ue lehu-l-hamdu ue huue ala kul-li shejin kadir.”*⁴

Një prej haditheve që argumenton se ajo peshon rëndë në peshoren e veprave është edhe hadithi që shënon Tirmidhiu, dhe thotë se është *hasen*, por që, gjithashtu, e shënon edhe Nesaiu dhe Hakimi, dhe ky i fundit thotë se është *sahih* (i saktë) sipas kriterëve të Muslimit, nga Abdullah ibn Amri se Profeti (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) ka thënë:

*“Ditën e Kiametit i bëhet thirrje një pjesëtari nga umeti im, dhe i shfaqen nëntëdhjetë e nëntë regjistra, çdonjëri syresh sa fusha e të parit*⁵.
Pastaj, i thuhet:

– *A mohon gjë nga kjo?*

– *Jo, o Zot! – përgjigjet ai.*

– *I thuhet: – Për këtë që ke bërë, ke ndonjë arsye, ose ndonjë të mirë?*

– *Jo! – thotë ai.*

⁴ Tirmidhiu (3579).

⁵ Fushëpamja.

– I thuhet: – Si jo...! Ti ke mirësi te Ne, dhe sot nuk të bëhet padrejtësi!

I nxirret një skedë në të cilën është shënuar: Eshhedu en la ilahe il-Allah ue eshhedu enne Muhammeden abduhu ue resuluhu!

– O Zot, ç'vlerë ka kjo skedë përballë këtyre regjistrave?! – pyet ai.

– I thuhet: – Ty nuk të bëhet padrejtësi!

Dhe pas kësaj vendosen regjistrat në njërën anë të peshores dhe skeda në anën tjetër: regjistrat ngrihen për shkak të skedës.”⁶

Vlerat e kësaj dëshmie madhështore janë të shumta, tërësinë e të cilave e ka trajtuar Ibn Rexhebi në librin *Shprehja e sinqeritetit*, ku ka argumentuar çdonjërin prej tyre:

“Ajo është tarifa e Xhenetit. Ai që para se të ndahet kjo jetë ka si fjalë të fundit këtë dëshmi, hyn në Xhenet. Kjo shprehje është shpëtim nga Zjarri, sjell faljen; është më e mira ndër mirësi; fshin mëkatet dhe gabimet; ripërtërin në zemër atë që është mësuar nga imani; tund peshoren përball regjistrave të mëkateve dhe sfidon çdo

⁶ Pra, sepse skeda ku është shënuar dëshmia e *teuhid*-it – njësimi të Allahut – peshon më rëndë se të gjitha ato që janë shënuar nëpër regjistra.

pengesë derisa të arrijë tek Allahu. Shqiptuesi i saj është i çiltër tek Allahu. Ajo është fjala më e mirë që kanë thënë profetët dhe dhikri më kuptimplotë; është më e mira ndër vepra dhe i shumëfishon ato; barazohet me lirim të skllëvërve dhe është mburojë nga shejtani. Ajo përbën siguri nga trishtimi i varrit dhe nga frika e tubimit ditën e llogarisë. Ajo është parulla e besimtarëve kur ngrihen nga varret. Ajo ia hap shqiptuesit të saj tetë dyert e Xhenetit, për të zgjedhur atë hyrje që do. Një nga mirësitë e saj, gjithashtu, është se të zotët e saj, edhe në qoftë se hyjnë në Zjarr për mosplotësimin e detyrimeve të saj, ata patjetër që do dalin prej tij.”

Këta janë titujt që ka renditur Ibn Rexhebi në trajtesën e tij për vlerat e saj, ku është ndalur konkretisht duke dhënë argumente për çdonjërin prej tyre.

Shtyllat dhe kushtet e saj

a. Dy shtyllat e shprehjes La ilahe il-lAllah janë: mohimi dhe pohimi.

Me mohimin nënkuptojmë të mohuarit e çdo adhurimi ndaj dikujt apo diçkaje tjetër përveç Allahut; kurse me pohimin nënkuptojmë të pohuarit e adhurimit vetëm për Allahun, i Cili është i adhuruar i vërtetë, dhe se çdo i adhuruar që morën idhujtarët është i kotë: **“Kjo sepse Allahu është i Vërteti, dhe gjithçka që ata (idhujtarët) lusin në vend të Allahut ose përkrah Tij është e kotë.”** (El- Haxh, 62)

Imam Ibn Kajimi thotë: “Domethënia e shprehjes *La ilahe il-lAllah* (nuk ka të adhuruar me të drejtë përpos Allahut) për sa i përket të vërtetuarit e hyjnisë së Tij (se Ai është i vetmi i adhuruar i vërtetë), është më e fortë se ajo e fjalëve të Tij: «Allahu *ilah*»,⁷ sepse kjo e fundit nuk mohon adhurimet e tjera, ndryshe nga *La ilahe il-lAllah*, e cila kërkon përkufizimin e

⁷ “Allahu është i adhuruar.”

adhurimit vetëm ndaj Allahut, dhe njëherësh mohimin e tij për dikë apo diçka tjetër. Bën një gabim të turpshëm ai që fjalën *ilah* e shpjegon vetëm me atë se Ai është i plotfuqishëm për të shpikur.”

Dijetari Sulejman ibn Abdilah, në interpretimin që i ka bërë librit *Kitabu teuhid*, shkruan:

“Nëse thua se u qartësua kuptimi i fjalës *ilah*, atëherë cila është përgjigjja kundër atij që thotë se kjo fjalë nënkupton: i plotfuqishëm për të shpikur, ose diçka e kësaj natyre? Përgjigjja për këtë jepet duke pasur parasysh këto dy aspekte:

aspekti i parë është se kjo shprehje përbën bidat⁸ dhe nuk dihet që ta ketë thënë ndonjë dijetar, madje as nga ata të gjuhës. Fjalët e dijetarëve dhe të gjuhëtarëve kanë po atë kuptim që e përmendëm më parë. Kështu që kjo thënie është e kotë;

aspekti i dytë është se edhe nëse e supozojmë një gjë të tillë, prapëseprapë, ai është një shpjegim me atë që është domosdoshmëri e të

⁸ Sajesë në fe, ose gjë e re, që nuk e ka bërë Profeti dhe shoqëruesit e tij dhe si e tillë është e ndaluar.

adhuruarit të vërtetë. Ai me patjetër që duhet të jetë i plotfuqishëm për të shpikur, se përndryshe, nëse nuk është i tillë, nuk mund të jetë i adhuruari i vërtetë, edhe nëse quhet/thirret i adhuruar.”

Qëllimi i autorit të rreshtave të mësipërm nuk është se ai që mëson se fjala *ilah* ka kuptimin “i plotfuqishëm për të shpikur”, tashmë është futur në Islam, dhe se me këtë ka gjetur çelësin e Shtëpisë së Paqes. Këtë nuk e thotë askush, sepse një gjë e tillë i nxjerr edhe idhujtarët arabë muslimanë! Nëse supozojmë se disa nga të mëvonshmit e synuan këtë, ata kanë gabuar, sepse me këtë kundërshtojnë argumentet e sheriatit dhe ato logjike.

b. Kushtet e shprehjes La ilahe il-lAllah

Kjo dëshmi nuk i bën dobi shqiptuesit të saj nëse nuk plotësohen shtatë kushtet në vijim:

1. *dija mbi kuptimin e kësaj shprehjeje* – duke pohuar dhe duke mohuar. Ai që e shqipton atë duke mos e kuptuar domethënien e saj dhe atë që kërkon ajo, dëshmia nuk i bën dobi, sepse ai nuk ka besuar te përmbajtja e saj, si puna e atij që përdor fjalë të një gjuhe të cilën nuk e di;

- 2. *besimi i plotë*** – që i kundërvihet dyshimit;
- 3. *sinqeriteti që hedh poshtë shirkun*** – gjë që dëshmia *La ilahe il-Allah* e shpreh shkoqur;
- 4. *besnikëria që pengon dyftytyrësinë*** – sepse ka nga ata që e thonë vetëm me gjuhë, duke mos i besuar përmbajtjes së saj;
- 5. *dashuria për këtë shprehje*** – për atë që shpreh ajo dhe gjetja e kënaqësisë me të;
- 6. *bindja për realizimin e të drejtave të saj*** – veprat e detyrueshme, me sinqeritet ndaj Allahut dhe duke synuar kënaqësinë e Tij;
- 7. *pranimi*** – që hedh poshtë refuzimin, duke iu bindur urdhrave të Allahut dhe duke qëndruar larg ndalesave të Tij.

Dijetarët muslimanë i kanë nxjerrë këto kushte nga tekstet kuranore dhe nga hadithet e Profetit të Zotit, të cilat kanë të bëjnë posaçërisht me këtë shprehje madhështore, për të treguar kushtet dhe detyrimet e saj, dhe, njëkohësisht për të treguar se ajo nuk është vetëm një fjali e thatë që shprehet thjesht me gjuhë.

Kuptimi dhe kërkesat e saj

Nga kjo që thamë u bë e qartë se *La ilahe il-lallah* ka këtë kuptim:

Nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç një Zoti të vetëm, që është Allahu, sepse vetëm Ai është i denjë për adhurim. Kjo shprehje madhështore nënkupton se të gjithë të adhuruarit e tjerë nuk janë të adhuruar të vërtetë, por të rremë, sepse nuk e meritojnë adhurimin që u kushtohet. Për këtë arsye e hasim shpesh urdhrin për adhurimin e Allahut përkrah me mohimin e adhurimit të dikujt apo diçkaje përveç Tij. Allahu i lartësuar thotë:

“Adhuroni Allahun dhe mos i bëni shok në adhurim!” (En-Nisa, 36)

“Kushdo që mohon tagutin dhe beson në Allahun, atëherë ai është kapur për lidhjen më të sigurt, që nuk thyhet kurrë. Allahu dëgjon gjithçka, është i Gjithëdijsëm!” (El-Bekare, 256)

“Dhe me të vërtetë që Ne kemi çuar te çdo popull të dërguar (duke u thënë): Adhuroni vetën Allahun dhe braktisni tagutin!” (En-Nahl, 36)

Profeti (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) thotë: “*Ai që thotë La ilahe il-lAllah dhe mohon atë që adhurohet veç Tij, bëhet e ndaluar marrja e pasurisë dhe derdhja e gjakut të tij!*”

Çdo profet i ka thënë popullit/ndjekësve të tij: **“O populli im, adhuroni Allahun! Nuk keni të adhuruar tjetër përveç Tij!”** (El-A’raf, 59)

Ibn Rexhebi shkruan: “Konfirmimi dhe sqarimi i kuptimit të saj është se kur njeriu thotë *La ilahe il-lAllah* nënkupton se s’ka të adhuruar tjetër për të përveç Allahut. I adhuruar është vetëm Ai të Cilit i bindet njeriu dhe nuk bën mëkat ndaj Tij, duke e respektuar dhe duke madhëruar; duke e dashur dhe duke iu frikësuar; duke shpresuar tek Ai dhe duke iu mbështetur; dhe duke iu lutur vetëm Atij. Për të gjitha këto është meritë vetëm Allahu Fuqiplotë.”

Kur Profeti (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) u tha idhujtarëve kurejshë: “*Thoni La ilahe il-lAllah!*”, ata thanë: **“Mos vallë ky i ka bërë zotat një Zot (Allah)?! Vërtet që kjo është një gjë e çuditshme!”** (Sad, 5)

Nga dëshmia *La ilahe il-lAllah* ata kuptuan se ajo i kundërvihet adhurimit të idhujve dhe e

përkufizon adhurimin fundekrye të Allahu, gjë të cilën ata nuk e donin kurrësi.

Ky shpjegim bëri të qartë se dëshmia *La ilahe il-lAllah* dhe kërkesat e saj kanë këtë domethënie: njësimin e Allahut me adhurim dhe lënien e çdo adhurimi tjetër. Kur njeriu thotë *la ilahe il-lAllah*, me këtë ai shpall njësinë e Allahut në adhurim dhe kotësinë e çdo adhurimi, si: adhurimin e varrezave, të njerëzve të mirë etj. Kjo hedh poshtë atë që besojnë sot adhuresit e varreve dhe ata që u ngjajnë atyre, se togfjalëshi *La ilahe il-lAllah* paska këtë domethënie:

të besosh se Allahu ekziston, ose të besosh se Ai është i plotfuqishëm për të shpikur e shpjegime të tjera të këtij lloji; ose *La ilahe il-lAllah* do të thotë se gjykimi i takon vetëm Allahut. Ata mendojnë se me këtë besim dhe me këtë interpretim që i bëjnë dëshmisë *La ilahe il-lAllah* kanë vërtetuar plotësisht *teuhid*-in, edhe në qoftë se adhurojnë të tjerë përveç/krahas Allahut; edhe nëse besojnë të të vdekurit, duke iu afruar atyre me kurbane dhe zotime, me tavaf rrethepërqark varreve; duke kërkuar bekimin prej dheut të varreve të tyre e shumë praktika dhe akte të kësaj natyre. Ata nuk e kuptojnë se edhe idhujtarët e dikurshëm arabë kishin po

këtë besim: ata e dinin dhe pranonin se Allahu është krijues dhe i plotfuqishëm për të shpikur, por ata adhuruan të tjerë me idenë dhe bindjen se ata i afrojnë më afër Allahut, dhe jo se ata krijojnë dhe furnizojnë krijesat. *El-Hakimijeh* – “të gjykuarit me Sheriat” është pjesë e asaj që nënkupton shprehja *La ilahe il-lAllah*, por jo kuptimi thelbësor i saj. Nuk mjafton të gjykuarit sipas sheriatit në lidhje me të drejtat e njerëzve, në lidhje me çështjet penale dhe për mosmarrëveshjet etj., dhe nga ana tjetër i bëhet Allahut shok në adhurim!

Sikur kuptimi i dëshmisë *La ilahe il-lAllah* të ishte ashtu siç mëtojnë ata, nuk do kishte pasur mosmarrëveshje dhe përplasje mes Profetit (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) dhe idhujtarëve kurejshë; bile ata do nxitonin t'i përgjigjeshin thirrjes së Profetit (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) sikur ai t'u thoshte të pranonin se Allahu është i plotfuqishëm për të shpikur/krijuar, ose të pranonin se Allahu ekziston, ose t'u kërkonte të gjyonin sipas sheriatit në lidhje me gjaqet, pasuritë dhe të drejta, dhe të linte mënjane çështjen e adhurimit. Mirëpo, duke qenë se ishin arabë, dhe si të tillë i njihnin mirë kuptimet e fjalëve, ata e dinin fort mirë se po të thoshin *La*

ilahe il-lAllah do pranonin kotësinë e adhurimit të idhujve! Ata e dinin fare mirë se *La ilahe il-lAllah* nuk është vetëm një shprehje pa domethënien dhe aq. Pikërisht për këtë arsye ata i iknin asaj duke thënë:

**“Mos vallë ky i ka bërë zotat një Zot (Allah)?!
Vërtet që kjo është një gjë e çuditshme! (Sad,
5)**

**“Ata ishin të atillë që, kur u thuhej se nuk ka
të adhuruar meritë përveç Allahut, e
mbanin vetën lart dhe thoshin: T’i braktisim
zotat tanë për një poet të çmendur?!” (Es-
Saffat, 35-36).**

Ata e morën vesh mirë se *La ilahe il-lAllah* kërkon lënien e çdo adhurimi dhe, nga ana tjetër, kërkon adhurimin e Allahut. Prandaj dhe, po ta shqiptonin dëshminë, dhe njëkohësisht të vazhdonin adhurimin e idhujve, kjo i nxirrte kontradiktorë, gjë që nuk kish se si t’ia lejonin vetes. Adhuruesit e sotëm të varreve nuk i shqetëson fare kjo kontradiktë! Ata thonë *La ilahe il-lAllah* dhe nga ana tjetër adhurojnë të vdekurit! Në fakt, është e turpshme që Ebu Xhehli dhe Ebu Lehebi e njohin më mirë (fare mirë!) domethënien e *La ilahe il-lAllah*!

Me pak fjalë, ai që e thotë këtë dëshmi duke ia ditur kuptimin, vepron sipas asaj që ajo kërkon, privatisht dhe publikisht, mohon shirkun dhe pohon se adhurimi i takon vetëm Allahut, pikërisht një i tillë është musliman i vërtetë!

Ai që e thotë atë dhe vepron sipas saj publikisht, mirëpo nuk është i bindur për atë që ajo shpreh, një i tillë është hipokrit (*munaḥfik*). Ndërsa ai që e shqipton atë me gjuhë dhe bën vepra që bien në kundërshtim me të, siç është rasti me shirkun, një i tillë është idhujtar/pagan.

Prandaj, me patjetër, përveç shqiptimit, asaj i duhet ditur edhe kuptimi, sepse të kuptuarit e saj na mëson mënyrën e të vepruarit sipas asaj që ajo kërkon.

Allahu i lartësuar thotë: **“Përveç atij/asaj që dëshmoi të vërtetën, dhe ata e dinë!”** (Ez-Zuhruf, 86)

Pra, adhurimi i Allahut dhe mohimi i adhurimeve të tjera është qëllimi dhe caku i kësaj dëshmie përcaktuese.

Një prej kërkesave të *La ilahe il-lAllah*, gjithashtu, është edhe pranimi i sheriatit të Allahut në lidhje me adhurimet, të drejtat, të lejuarat dhe të ndaluarat si dhe refuzimi i

gykimeve të tjera jashtë sheriatit të Tij. Allahu i lartësuar thotë: **“A mos kanë ortakë (zota) që u përcaktuan atyre fe, të cilën nuk e urdhëroi Allahu?!”** (Esh-Shura, 2).

Domosdo që duhet pranuar sheriatit i Allahut në adhurime, në transaksione dhe në lidhje me gjykimet mes njerëzve për mosmarrëveshjet dhe për gjëra të tjera, si dhe, nga ana tjetër, duhen refuzuar ligjet e bëra nga njerëzit. Kjo nënkupton refuzimin e të gjitha bidateve dhe besëtytnive në adhurime, të cilat sajohen dhe përhapen nga shejtanët njerëz dhe xhinë. Kush pranon diç nga ato, ai është idhujtar, siç ka thënë Allahu i lartësuar:

“A mos kanë ortakë (zota) që u përcaktuan fe, të cilën nuk e urdhëroi Allahu?!” (Esh-Shura, 21)

“E nëse ju u bindeni atyre, vërtet që jeni idhujtarë!” (En-En’am, 121)

“Ata i morën ahbarët (priftërinjtë çifutë) dhe ruhbanët (murgjit e krishterë) e tyre, si dhe Mesihun (Isain), të birin e Merjemes për zota veç Allahut!” (Et-Teube, 31)

Në një hadith të saktë përcillet se Profeti (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) ia lexoi këtë ajet Adij ibn Hatimit, i cili i tha:

- O Profet i Allahut, ne nuk i adhuronim ata!
- *A nuk jua lejonin ata atë që ishte e ndaluar nga Allahu, dhe ju e merrnit për të lejuar; dhe jua ndalonin atë që ishte lejuar, dhe ju e merrni për të ndaluar?!*
- Është e vërtetë! – iu përgjigj ai.
- *Ja pra, ky është adhurimi që ju u bënit atyre!* – i tha Profeti – sal-lAllahu alejhi ue sel-lem!

Shejh Abdurrahman ibn Haseni thotë:

“Pra, bindja ndaj tyre në mëkate u konsiderua adhurim i dikujt tjetër përpos Allahut, sepse në këtë mënyrë ata i konsideruan zota, sikurse po shohim sot në këtë umet. Ky është shirku i madh, që mohon *teuhid*-in, i cili është kuptimi i dëshmisë *La ilahe il-lAllah...*”

Tani u bë e qartë se shprehja e sinqeritetit (*La ilahe il-lAllah*) i hedh poshtë të gjitha këto, sepse mohojnë kuptimin e saj. Duhet të refuzohet, po ashtu, gjykimi sipas ligjeve të nxjerra nga njerëzit, sepse gjykimi nëpërmjet Kurani dhe braktisja e gjykimeve të tjera veç tij është detyrim. Allahu i lartësuar thotë:

“Nëse nuk pajtoheni për ndonjë çështje, atëherë parashtrojeni atë te Allahu (te Libri i Tij) dhe tek i Dërguari (tek Sunneti i tij)!”

(En-Nisa, 59)

“Për çdo gjë që nuk pajtoheni, gjykimi për të është te Allahu. Ai është Zoti im!” (Esh-Shura, 10)

Allahu e ka gjykuar me *kufër*, me mizori dhe me mëkat atë që nuk gjykon sipas asaj që Ai ka zbritur. Pezullimi i imanit nga ai na bën të kuptojmë se, nëse gjykuesi e konsideron të lejuar të gjykuarit me atë që nuk e ka zbritur Allahu, apo është i mendimit se është më i mirë se ligji i Allahut, kjo përbën *kufër* dhe shirk, që mohon *teuhid*-in dhe i kundërvihet plotësisht shprehjes La ilahe il-lAllah. Mirëpo, nëse ai një gjë të tillë nuk e konsideron si të lejuar dhe është i bindur se të gjykuarit me ligjin e Allahut është i domosdoshëm, mirëpo i shtyrë nga epshet e kundërshton atë, ky është kufër i vogël dhe shirk i vogël, i cili e hedh poshtë kuptimin e shprehjes *La ilahe il-lAllah* dhe atë që ajo kërkon.

Domethënë, fjalia *La ilahe il-lAllah* është një metodologji e plotë, e cila duhet të mbizotërojë në jetën e muslimanëve, në të gjitha adhurimet

dhe veprimet e tyre. Ajo nuk është një fjali që shqiptohet për bereqet apo një frazë e rregullt që thuhet në mëngjes e në mbrëmje, pa ia ditur domethënien, pa vepruar në përputhje me atë që ajo kërkon dhe pa ecur sipas metodologjisë së saj, siç mendojnë shumë prej atyre që e shprehin atë, dhe e kundërshtojnë me bindjet dhe me sjelljet e tyre.

Gjithashtu, një kërkesë e shprehjes *La ilahe il-Allah* është të pohuarit e emrave dhe të cilësive, me të cilat Allahu emërtoi dhe e cilësoi Vetën, ose që e ka emërtuar dhe cilësuar i Dërguari i Tij. Allahu i lartësuar thotë:

“Allahu ka emra të bukur, prandaj lutuni Atij me ata dhe t’ua keni frikën atyre që i shtrembërojnë emrat e Tij; ata kanë për t’u dënuar për punën e tyre!” (El-A’raf, 180)

Në librin *Fet’hu-l-mexhid* lexojmë: “Rrënja e fjalës *ilhad* në ligjërimin gojor arab nënkupton shmangie nga qëllimi, anim, padrejtësi dhe devijim. Ndërsa të gjithë emrat e Zotit janë emra me të cilët Allahu ka bërë të njohur Vetën për njerëzit, dhe njëherësh tregojnë përsosurinë e Tij.” Po në këtë vepër lexojmë: “*Ilhad*-i i tyre bëhet duke i mohuar dhe i refuzuar: duke

refuzuar me ngulm kuptimet e tyre dhe duke i mohuar, ose duke i keqinterpretuar e duke u dhënë kuptime jo të drejta; ose edhe duke ua vënë këta emra krijesave, siç kanë bërë ithtarët e *itihadit* (panteizmit), që me këta emra emërojnë universin, të mirën dhe të keqën e tij.”

Ai që i keqinterpreton (i bën *ilhad*) emrat dhe cilësitë e Allahut, duke mohuar domethënien e tyre, ose duke ua shtrembëruar kuptimin, ose duke mos i kuptuar ashtu siç i kuptuan selefët, ose nuk u beson kuptimeve të larta që shprehin – siç është rasti me xhehminjtë, mu’tezilinjtë dhe esharinjtë – ka kundërshtuar domethënien e shprehjes *la ilahe il-lAll-llah*; sepse Allahu është Ai të Cilit i lutemi dhe tek i Cili ndërmjetësojmë me emrat dhe me cilësitë e Tij, siç na mëson Kurani: “**...prandaj lutuni Atij nëpërmjet tyre!**”

Ai i cili nuk ka as emra dhe as cilësi, si mund të jetë *ilah* – “i adhuruar”?! Si i drejtohen dhe me çfarë i luten?!

Ibn Kajimi shkruan: “Ka pasur diskutime mes dijetarëve për shumë vendime të sheriatit, por nuk ka pasur diskutime në lidhje me ajetet që

kanë të bëjnë me cilësitë e Allahut dhe me argumentet që lidhen me to, në as një vend. Të gjithë sahabët dhe tabiinët janë në një mendje për pohimin dhe kalimin (leximin) e tyre, duke kuptuar domethënien dhe duke besuar në realitetin që ata shprehin. Kjo na bën të kuptojmë se nga dy llojet, shpjegimit të këtij lloji i është kushtuar më shumë rëndësi, dhe pikërisht përkushtimi për shpjegimin e këtij lloji është më i rëndësishëm, sepse është plotësim dhe vërtetim i shehadetit. Njëkohësisht pohimi i tyre është një prej domosdoshmërive të *teuhid*-it dhe, për këtë arsye, Allahu dhe Profeti i Tij e sqaruan në mënyrë të plotë, që të mos ketë paqartësi. Ajetet që kanë të bëjnë me vendimet pothuajse nuk kuptohen, me përjashtim të një pjese të veçantë njerëzish (nxënësit e dijes). Kurse ajetet që kanë të bëjnë me cilësitë, kuptohen si nga pjesa e veçantë, ashtu dhe nga ajo e thjeshtë. Këtu është për qëllim kuptimi themelor i tyre e jo forma.

Gjithashtu, ai shkruan: “Kjo çështje është e njohur nga natyrshmëria, nga mendja e shëndoshë dhe nga librat qiellorë, se ai që nuk posedon cilësi të plota, nuk mund të jetë *ilah*, sistemues dhe as Zot, madje do të ishte i

përçmuar, i gjymtë dhe me të meta. Atij nuk i takon falënderimi në këtë e as në botën tjetër. Mirëpo falënderimi në këtë botë dhe në botën tjetër është për atë që posedon cilësitë e përsosurisë dhe të lartësisë, për çka dhe meriton të falënderohet. Për këtë arsye, librat që shkruan selefët për Sunetin, për pohimin e cilësive të Zotit, lartësinë e Tij mbi krijesat dhe të folurit e Tij, i quajtnë *teuhid*, sepse mohimi dhe refuzimi i tyre është mohim i krijuesit, kurse njësimi i Tij bëhet duke i pohuar Atij cilësitë e plota dhe duke e lartësuar Atë nga përngjasimi (me krijesat) dhe nga të metat.

Kur La ilahe il-lAllah sjell dobi dhe kur nuk sjell

E theksuam edhe më parë se *La ilahe il-lAllah*, me patjetër duhet të shoqërohet nga dija për kuptimin dhe të jetuarit sipas asaj që ajo nënkupton. Mirëpo, duke qenë se ekzistojnë disa citate, të cilat mund të keqkuptohen se vetëm të shqiptuarit me gjuhë është i mjaftueshëm, dhe

duke qenë se për këtë janë lidhur iluzionet e shumë njerëzve, çështja e kërkoj që ta mënjanojmë këtë keqkuptim nga ai që do të vërtetën.

Sulejman ibn Abdilah, në lidhje me hadithin e Itbanit, në të cilin thuhet: *“Allahu e ka bërë të ndaluar Zjarrin për atë që thotë La ilahe il-lAllah duke synuar me këtë Fytyrën e Allahut!”*,⁹ thotë: “Janë përcjellë disa hadithe, nga teksti i të cilave kuptohet se ai që vjen me dy shehadetet, i ndalohet hyrja në Zjarr. Kështu është theksuar në këtë hadith dhe në hadithin e Enesit, i cili thotë: “Profeti ishte hipur mbi shalë dhe prapa tij ishte ulur Muadhi.

– *O Muadh!* – e thirri Profeti!

– Muadhi iu gjegj...

– *Çdo rob që dëshmon La ilahe il-lAllah ue enne Muhameden abduhu ue resuluh...”*

Kurse Muslimi, nëpërmjet Ubades, ka shënuar hadithin: *“Ai që dëshmon La ilahe il-lAllah ue enne Muhameden abduhu ue resuluh – “...dhe Muhamedi është rob dhe i dërguar i Tij”, Allahu ia ka bërë të ndaluar Zjarrin!”*

⁹ Muslimi, nr. 33.

Gjithashtu janë shënuar edhe hadithe të tjera, ku theksohet se ai që del përpara Zotit me dy dëshmitë futet në Xhenet. Mirëpo në këto hadithe nuk thuhet se i është bërë i ndaluar Zjarri. Ndër këto hadithe është edhe hadithi i Ubades, që e cituam pak më parë, dhe hadithi i Ebu Hurejres, kur ata, së bashku me Profetin (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) ishin në betejën e Tebukut, ku rrëfëhet se Profeti (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) ka thënë: “Eshhedu en la ilahe il-Allah ue enni resulullah¹⁰. Është e pamundur që dikush ta takojë Allahun me këtë dëshmi – duke mos dyshuar tek ajo – dhe të pengohet nga hyrja në Xhenet!”¹¹

Opinion i Ibn Tejmijes

Ai që ka folur më mirë lidhur me kuptimin e këtyre haditheve është *shejhu-l-islam* Ibn Tejmije, i cili thotë: “Është e vërtetë që këto

¹⁰ “Dëshmoj se nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut, dhe se unë jam i dërguari i Tij!”

¹¹ Muslimi.

hadithe janë për atë që e thotë atë dhe vdes me të. Por, dihet se ajo është kushtëzuar që të thuhet me sinqeritet dhe me bindje në zemër, pa dyshuar, duke qenë i vërtetë dhe i vendosur. Kjo sepse realiteti i *teuhid*-it është dorëzimi i plotë i zemrës tek Allahu. Kushdo që dëshmon me sinqeritet nga zemra se nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut, hyn në Xhenet; sepse me *sinqeritet* nënkuptojmë të dorëzuarit e zemrës tek Allahu, duke u penduar sinqerisht për mëkatet. Kur njeriu vdes në këtë gjendje, e fiton atë. Është e vërtetë që kanë ardhur hadithe *muteuatir* se çdokush që thotë *La ilahe il-Allah* dhe ka pasur mirësi në zemrën e tij, qoftë edhe sa pesha e një kokrrë elbi, do hyjë në Xhenet. Ka edhe hadithe *muteuatir* se shumë prej atyre që e thonë dëshminë *La ilahe il-Allah* hyjnë në Zjarr për njëfarë kohe, dhe pastaj dalin. Po ashtu, ka hadithe *muteuatir* se Allahu i lartësuar ia ka bërë të ndaluar Zjarrit që t'i prekë gjurmët e sexhdeve të bijve të Ademit. Pra, ata faleshin dhe i bënë sexhde Allahut. Po ashtu, ka hadithe *muteuatir* se do pengohet nga Zjarri ai që thotë *La ilahe il-Allah* dhe që dëshmon profecinë e Muhamedit (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem), mirëpo me kushte të forta.

Shumica e atyre që e shqiptojnë nuk dinë gjë për sinqeritetin dhe vendosmërinë, dhe ka të ngjarë që të tillë njerëz të sprovohen në prag të vdekjes, dhe si rrjedhojë mund të pengohen nga shqiptimi i saj. Shumë nga ata që e shprehin atë janë imitues dhe e marrin si zakon, dhe se imani i tyre nuk ka depërtuar si duhet në zemër. Të tillë janë pjesa dërmuese që sprovohen në prag të vdekjes dhe në varreza, sikurse është transmetuar në hadith: *“I kam dëgjuar njerëzit që kanë thënë diçka të tillë, dhe të njëjtën gjë ka bërë edhe unë.”*

Tërësia e veprave të tyre është imitimi dhe shëmbëllimi i atyre që janë të ngjashëm me ta. Ata janë njerëzit që u shkojnë më përshtat këto fjalë të Zotit: **“Kështu i gjetëm baballarët tanë! Edhe ne këtë rrugë do të ndjekim.”**

Kështu, nuk ka mospërputhje mes haditheve, sepse kur ai e thotë atë me sinqeritet dhe me bindje të plotë, është e pamundur që të vijojë të bëjë mëkate në këtë gjendje, sepse përsosuria e sinqeritetit dhe e bindjes së tij kërkojnë që Allahu të jetë më i dashuri për të se çdo gjë tjetër. Kështu që, në zemrën e tij nuk mbetet

asnjë prirje për ato gjëra që ka ndaluar Allahu, dhe as urrejtje për ato që Ai ka urdhëruar. Një i tillë pengohet nga Zjarri, edhe sikur të ketë pasur gjynahe të mëparshme. Vërtet që, ky iman, ky pendim, ky sinqeritet, kjo dashuri dhe kjo bindje nuk i lënë atij asnjë mëkat.

Ajo që ka thënë Muhamed ibn AbdulUehabi

“Ata kanë një paqartësi tjetër: thonë se Profeti (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) i tërhoqi vërejtjen Usames për vrasjen e atij që tha *La ilahe il-lAllah*, duke i thënë: «*E vrave pasi tha La ilahe il-lAllah?!*» dhe hadithe të tjera që e ndalojnë vrasjen e atij që e thotë atë. Të marrët mendojnë se ai që e thotë atë nuk bie në *kufr* dhe nuk vritet, pavarësisht se çfarë bën. Këtyre të paditurve u themi që, dihet se Profeti (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) bëri luftë me çifutët dhe i zuri robër, edhe pse ata thoshin *La ilahe il-lAllah!* Edhe sahabët e Profetit (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) i hapën luftë fisit Beni Hanife, edhe pse ata thoshin *La ilahe il-lAllah Muhamedu-r-resulullah*, falnin namazin dhe identifikoheshin me Islamin! Po e tillë qëndronte puna edhe me ata të cilët i dogji Aliu.

Këta injorantë pranojnë se ai që e mohon ringjalljen, bën *kufër* dhe vritet, edhe nëse thotë *La ilahe il-lAllah*. Gjithashtu, ai që refuzon një gjë prej shtyllave të Islamit, bie në *kufër* dhe vritet, edhe në qoftë se e shqipton dëshminë. Si është e mundur që të mos i bëjë dobi atij që refuzon një gjë që nuk është bazë, dhe, nga ana tjetër t'i bëjë dobi atij që refuzon *teuhid*-in, që është themeli i fesë së profetëve dhe çatia e saj. Por, çështja është se armiqtë e Allahut nuk e morën vesh kuptimin e haditheve!"

Po ashtu ai ka thënë: "Për sa i përket hadithit të Usames, ai vërtet vrau një njeri që deklaroi Islamin, mirëpo ai e vrau duke menduar se e bëri për shkak të frikës, për të shpëtuar jetën dhe pasurinë e tij. Kur dikush shfaq Islamin, duhet të përmbahemi me të, derisa të kemi diçka konkrete që kundërshton Islamin e tij. Në lidhje me këtë, Allahu shpalli: **"O ju që keni besuar, kur të shkoni në luftë për çështjen e Allahut, të jeni të matur!"** Domethënë, sigurohuni. Nga ajeti mund të përfundojmë se duhet të përmbahemi dhe të sigurohemi, mirëpo, nëse pas kësaj vëmë re diçka konkrete që e

kundërshton fenë e tij, ai vritet, se Zoti thotë: **"...të jeni të matur!"** Sikur të mos lejohej vrasja e tij, pasi ta ketë thënë atë, matura nuk do të kishte kuptim. Gjithashtu, edhe hadithi tjetër dhe hadithet e tjera të kësaj natyre kanë po të njëjtin kuptim, se është obligim të përmbahemi nga ai që shfaq Islamin dhe *teuhid*-in, me përjashtim të rastit kur na qartësohet diçka që e kundërshton këtë. Një argument për këtë është se Profeti (sal-lallahu alejhi ue sel-lem) thotë: *"E vrave pasi tha La ilahe il-lAll-llah?"* Po ashtu: *"Jam urdhëruar t'i luftoj njerëzit derisa të thonë La ilahe il-lAllah!"* Kurse për huarixhët ka thënë: *"Kudo që t'i takoni, luftoni kundër tyre! Sikur t'i takoja unë, do i vrisja si popullin e Adit!"* Këta të fundit ishin njerëzit që e thoshin më shumë nga të gjithë dëshminë, saqë sahabët e ulnin veten para tyre, edhe pse ata e morën dijen nga sahabët. Pra, atyre nuk u bëri dobi shprehja *La ilahe il-lAllah*, as adhurimi i shumtë që bënin dhe as identifikimi me Islamin, sepse dolën në një përfundim që e kundërshton sheriatin. Kështu qëndron çështja edhe për atë që përmendëm lidhur me vrasjen e çifutëve nga ana e Profetit

(sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) dhe luftës kundër fisit Beni Hanife nga ana e sahabëve. Domethënë, këto të fundit janë dëshmi të qarta në këtë kontekst.”

Opinion i Ibn Rexhebit

Ibn Rexhebi, në libërthin e titulluar *Kelimet-ul-ihlas*, në lidhje me fjalët e Profetit (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) “*Jam urdhëruar t’i luftoj njerëzit derisa të thonë La ilahe il-lAllah ue enne Muhameden resulull-llah!*”, shkruan: “Umeri dhe një grup nga sahabët erdhën në përfundimin se ai që thotë dy dëshmitë nuk dënohet në këtë botë. Kështu që ata nuk morën një qëndrim për luftimin e atyre që nuk e jepnin zekatin. Kurse Ebu Bekri kuptoi se kjo nuk përbën pengesë për luftimin e tyre, përveçse në rastin kur ata përmbushin detyrimet ndaj dëshmisë; pasi Profeti (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) thotë: “*Në qoftë se e bëjnë këtë¹², ata e mbrojnë jetën e tyre nga unë, me përjashtim të atyre rasteve kur e thyjnë të drejtën e saj¹³, dhe llogaria e tyre do*

¹² Pra, thonë *La ilahe il-Allah*.

¹³ Domethënë, nëse kryejnë ndonjë vepër që Islami parashikon një ndëshkim të tillë.

jetë tek Allahu.” Ebu Bekri tha se “zekati është e drejta e pasurisë”. Ky përfundim me të cilin doli Ebu Bekri është transmetuar qartë nga disa sahabë, ndër të cilët është Ibn Umeri, Enesi dhe të tjerë, se Profeti (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) ka thënë: *“Jam urdhëruar t’i luftoj njerëzit derisa të dëshmojnë La ilahe il-lAllah ue enne Muhameden resulullah, të falin namazin dhe të japin zekatin!”* Këtë e argumentojnë edhe fjalët e Allahut: **“Por, në qoftë se ata pendohen, e falin namazin dhe e japin zekatin, atëherë lërjani rrugën të lirë!”** (Et-Teube, 5)

“Por, në qoftë se ata pendohen, e falin namazin dhe e japin zekatin, atëherë i keni vëllezër në fe.” (Et-Teube, 11)

Pra vëllazëria në fe nuk qëndron ndryshe vetëm se me kryerjen e obligimeve së bashku më *teuhid*-in, dhe se pendimi nga shirku nuk bëhet vetëm se me *teuhid*. Kur Ebu Bekri ua arsyetoi sahabëve mendimin e tij, u kthyen me të dhe panë se ai kishte të drejtë.

Pra duhet të kuptohet se ndëshkimi që jepet në këtë botë nuk pezullohet tërësisht nga ai që përmbush dy dëshmitë, por ai dënohet nëse

shkel një nga normat e Islamit. Kësisoj edhe dënimi në botën tjetër.”

Gjithashtu, Ibn Rexhebi shkruan: “Disa dijetarë të tjerë thanë se këto hadithe i shërbejnë qëllimit se të shqiptuarit e dëshmisë *La ilahe il-lAllah* është shkak për hyrjen në Xhenet dhe shpëtimin nga Zjarri, dhe se ajo e bën të domosdoshme këtë. Por, ajo e bën të domosdoshme këtë vetëm atëherë kur të përmbushen kushtet e saj dhe të jenë hequr pengesat. Mund të ndodhë që nuk e bën të domosdoshme këtë, për shkak të mungesës së një kushti, ose pranisë së një pengese. Këtë mendim ka zgjedhur Uehb ibn Munebbihu dhe është më i qarti. Më pas ka cituar rrëfimin e Hasen el-Basrit, se si ai i kishte thënë Ferezdekur, kur qe duke varrosur gruan e tij:

- Çfarë ke përgatitur për këtë ditë?
- Dëshminë *La ilahe il-lAllah*, që prej 70 vitesh! – iu përgjigj ai.
- Sa përgatitje e mirë! Mirëpo, *La ilahe il-lAllah* ka kushte! Prandaj, ruaju akuzimit të grave të dëlira! – ia ktheu ai.

Hasenit i është thënë se disa njerëz po thonë se ai që thotë *La ilahe il-lAllah* hyn në Xhenet.

“Ai që thotë dëshminë *La ilahe il-lAllah* dhe përmbush të drejtat dhe obligimet e saj, hyn në Xhenet” – u përgjigj ai.

Uehb ibn Munebbih i është përgjigjur atij që e kishte pyetur se a nuk është shprehja *La ilahe il-lAllah* çelësi i Xhenetit?

“Po, patjetër që është, por çdo çelës ka dhëmbë! Nëse te dyert e Xhenetit shkon me çelësin që ka dhëmbë, do hysh, në të kundërt, jo!”

Mendoj se këto citime që solla nga dijetarët janë të mjaftueshme për ndriçimin e kësaj paqartësie, për të cilën janë kapur ata që mendojnë se ai që thotë *La ilahe il-lAllah* nuk del nga Islami, pavarësisht se sa lloje shirku të madh bën, si rasti i shirkut që praktikohet sot nëpër varre të ndryshme anembanë, gjë që i kundërvihet dhe e hedh plotësisht poshtë dëshminë *La ilahe il-lAllah!* Kjo është rruga e të devijuarve, të cilët marrin citate të përgjithësuara, duke menduar se janë argumente, dhe lënë mënjanë të gjithë atë që u shpjegua dhe u sqarua gjer më tani, si puna e atyre që besojnë një pjesë të Librit dhe mohojnë një pjesë. Në lidhje me këtë soj njerëzish, Zoti thotë:

“Është i Cili të ka zbritur ty (o Muhammed) Librin (Kuranin): në të ka ajete plotësisht të

qarta, të cilat janë themelet e Librit, dhe të tjera jo krejt të qarta (për t'u kuptuar nga njerëzit). Kështu, sa për ata në zemrat e të cilëve ka largim nga e vërteta, ata ndjekin atë që nuk është plotësisht e qartë, duke kërkuar *fitneh*¹⁴ dhe duke kërkuar për kuptimet e fshehta, por askush përveç Allahut nuk i di kuptimet e fshehta. Dhe ata që janë plotësisht të vendosur në dije, thonë: “Ne besojmë në të. I tëri (ajete të qarta dhe të paqarta) është nga Zoti ynë!” Dhe nuk marrin mësim veçse ata që janë të brumosur me mendje të shëndoshë. (Ata thanë): “Zoti ynë, mos na i lër zemrat tona të shmangen nga e vërteta, pasi Ti na ke udhëzuar, dhe na dhuro mëshirë nga Mëshira Jote. Vërtet, Ti je Dhuruesi më i Madh. Zoti Ynë, vërtet Ti je Ai që do t'i grumbullosh të gjithë njerëzit bashkë në Ditën për të cilën nuk ka pikë dyshimi. Vërtet, Allahu nuk e thyen kurrë premtimin e Tij!” (Al Imran, 7-8)

O Allah, na e trego të vërtetën dhe na e lehtëso ndjekjen e saj! Na jep mundësi ta shohim të kotën si të kotë dhe na e lehtëso largimin prej saj!

¹⁴ Mosbesim, sprovime, trazira, fatkeqësi etj.

Gjurmët që lë dëshmia La ilahe il-Allah

Kur kjo dëshmi thuhet me besnikëri e sinqeritet dhe veprohet sipas kërkesave të saj, lë gjurmë të çmuara tek individit dhe te shoqëria. Ndër gjurmët më të rëndësishmet veçojmë:

1. Bashkimi në një fjalë – dhe si rezultat muslimanët arrijnë të forcohen dhe të triumfojnë mbi armikun e tyre, sepse ata kanë përqafuar një fe dhe një akide, siç thotë Allahu i lartësuar: “Dhe mbahuni fort së bashku pas Litarit të Allahut (Kuranit) dhe mos u përçani!” (Al Imran, 103)

“Është Ai, i Cili të ka mbështetur ty me ndihmën e Tij dhe me besimtarët. Dhe ai i ka bashkuar zemrat e besimtarëve. Sikur ti të kishe shpenzuar gjithë çfarë ka në tokë, nuk do t'i kishe lidhur aq fort zemrat e tyre, por është Allahu që i bëri bashkë ato. S'ka dyshim se Ai është i Gjithëfuqishëm, më i Urti Gjykatës!” (El-Enfal, 62-63)

Kundërshtimet në akide janë shkak për ndarje, për konflikte dhe për luftë, siç thotë Allahu i lartësuar: **“Vërtet, ata që e ndajnë fenë e tyre dhe shpërndahen në sekte e gupe, ti (o**

Muhamed) nuk ke aspak të bësh me ta!" (El-En'am, 159)

"Por ata (njerëz) e kanë degëzuar fenë e tyre, secili grup duke u kënaqur me besimin e vet." (El-Mu'minun, 53)

Njerëzit nuk i bashkon gjë tjetër përveç besimit (imanit) dhe *teuhid*-it, të cilat janë kërkesa të dëshmisë *La ilahe il-lAllah*. Për këtë mund të marrësh mësim nga gjendja e arabëve para ardhjes së Islamit dhe pas tij.

2. Një gjurmë tjetër është se ruan qetësinë dhe sigurinë në bashkësinë monoteiste, e cila jeton në varësi të dëshmisë *La ilahe il-lAllah*. Çdonjëri merr atë që lejoi Allahu dhe lë atë që Ai e ka ndaluar, në bashkëveprim me akiden, e cila ia dikton këtë. Nuk tolerohen padrejtësitë dhe sulmet, të cilat zëvendësohen me ndihmë të ndërsjellë, dashuri, mbështetje dhe me përkrahje për hir të Allahut, duke u nisur nga parimi kuranor: **"Padyshim që besimtarët janë vëllezër (në Islam)!"** (El-Huxhurat, 10)

Kjo duket qartë te gjendja e arabëve para se të jetonin sipas mësimeve të kësaj dëshmie. Ata ishin armiq të hapur të njëri-tjetrit, mburreshin me vrasje, me grabitje, me plaçkitje etj. Ndërsa

kur e jetësuan dëshminë e besimit, u bënë vëllezër të dashur, siç thotë Allahu i lartësuar: **“Muhamedi është i dërguar i Allahut dhe ata që janë me të janë të ashpër ndaj jobesimtarëve dhe të mëshirshëm ndërmjet tyre.”** (El-Fet’h, 29)

“Dhe kujtoni dhuntinë e Allahut ndaj jush, pasi ju qetë armiq me njëri-tjetrin, dhe Ai bëri bashkimin mes zemrave tuaja, kështu që me Mëshirën e Tij u bëtë vëllezër (në besimin islam)!” (Al Imran, 103)

3. Arritja e mbizotërimit dhe marrja e pushtetit në tokë, ruajtja e fesë dhe qëndrueshmërisë përball rrymave të dogmave të ndryshme, siç thotë Allahu i lartësuar: “Allahu u ka premtuar atyre nga mesi juaj që besojnë dhe punojnë mirësi e drejtësi, se Ai, patjetër, do t’u sigurojë vazhdimësinë (e sundimit) në Tokë, ashtu siç ua siguroi këtë atyre përpara, dhe se Ai do t’u sigurojë fuqinë për të zbatuar e për të përmbushur fenë e tyre, të cilën Ai e ka zgjedhur për ta (Islamin). Dhe padyshim që Ai do t’u japë atyre në shkëmbim siguri e ruajtje, pas frikës, me kusht që këta besimtarë të më adhurojnë vetëm Mua dhe të

mos më bashkojnë gjë tjetër (në adhurim)!”
(En-Nur, 55)

Për t'i arritur këto synime kaq të larta, Allahu i lartësuar ndërlidhi adhurimin e Tij me lënien e adhurimeve të tjera përpos Tij, domosdoshmëri kjo e shprehjes *La ilahe il-lAllah*.

4. Ai që thotë *La ilahe il-lAllah* dhe vepron sipas kërkesave të saj, gjen prehje shpirtërore dhe normalizim mendor, sepse adhuron një Zot, i kupton detyrimet ndaj Tij dhe e di çfarë e kënaq Atë, ndaj dhe i kryen natyrshëm ato. Ai e di se çfarë e hidhëron Atë dhe i largohet asaj, përkundër atij që adhuron shumë zota, ku çdonjëri prej tyre ka dëshira (kërkesa) që nuk i ka tjetri, dhe bën organizime që nuk bën tjetri, siç thotë Allahu i lartësuar: **“A janë më mirë shumë perëndi të ndryshme apo Allahu, Një, i vetmi, i Papërballueshmi, më i Larti?!”** (Jusuf, 39)

“Allahu ju sjell një shembull të ngjashëm: një rob e kanë në bashkëpronësi disa pronarë së bashku (si ata që adhurojnë shumë zota përkrah a përveç Allahut), që grinden me njëri-tjetrin, dhe një rob i cili i përket plotësisht një pronari të vetëm (si ata që

adhurojnë Allahun Një e të vetëm). A mund të jenë këta të dy të barabartë?!” (Ez-Zumer, 29)

Ibn Kajimi shkruan: “Ky shembull i sjellë nga Allahu i lartësuar i përket idhujtarit dhe *muuehhid*-it. Idhujtari është në gradën e atij robi që është pronë e një grupi që grinden, kundërshtohen dhe polemizojnë. Duke qenë se idhujtari adhuron shumë zota, Allahu i lartësuar e krahasoi me një rob që është pronë e një grupi individësh që konkurrojnë se cilit t’i shërbejë. Ai nuk mund t’i kënaqë që të gjithë! Ndërsa kur *muuehhid*-i adhuron vetëm Allahun, Një, e krahasoi me një rob, i cili është pronë e një njeriu të vetëm, që i dorëzohet atij, që i di kërkesat e tij dhe e di rrugën për të kënaqur pronarin. Ky i fundit nuk ka të bëjë me zënkat e të shoqëruarve; madje ai i është dorëzuar pronarit të tij pa u përplasur me të, me gjithë përdëllimin, mëshirën dhe dhembshurinë e pronarit për të, bamirësinë ndaj tij dhe kujdesin për interesat e tij. Pra, a mund të barazohen këta dy robër?!”

5. Arritja e lartësisë dhe e madhështisë për të zotët e shprehjes *La ilahe il-lallah* në këtë jetë dhe në tjetrën. Allahu i lartësuar thotë: “Jini****

hunefa lil-lah – “për të adhuruar vetëm Allahun”, pa i vënë shokë, dhe kushdo që i mvesh shokë e të barabartë, kjo është sikur ai të kishte rënë nga qielli dhe ta kishin kapur zogjtë, ose sikur era ta kishte hedhur në një vend të largët e të humbur!” (El-Haxh, 31)

Ky varg tregon se *teuhid*-i është i lartë dhe i ngritur, kurse shirku është i ulët dhe i rënë poshtë.

Ibn Kajimi thotë: “I ka ngjasuar imanin dhe *teuhid*-in me qiellin, për sa i takon lartësisë, gjerësisë dhe lavdisë që ka, që është pikarritja dhe pikënisja e tij. Që këtej është lëshuar në tokë dhe prej tokës ngrihet prapë atje. Kurse atë që i kthen shpinën imanit dhe *teuhid*-it e krahasoi me të rënin nga qielli në ultësirën më të thellë, – për sa i përket shtrëngimit të fortë që ka dhe dhembjeve të grumbulluara – dhe me zogun, të cilit i përplasen pjesët dhe i copëtohen me shejtanët që çon Allahu, të cilët e rrethojnë, e shqetësojnë dhe e tronditin, derisa ta hedhin humnerë; ndërsa era, e cila hidhet me të në një vend të largët e të humbur, është epshi i cili e

bart për ta flakur në vendin më të ulët dhe më të largët në raport me qiellin.”

6. Një tjetër gjurmë, gjithashtu, është se mbron gjakun, pasurinë dhe nderin. Profeti (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) thotë: *“Jam urdhëruar t’i luftoj njerëzit derisa të thonë la ilahe il-lAll-llah! E në qoftë e bëjnë këtë, ata e mbrojnë jetën dhe pasurinë e tyre nga unë, përveçse me të drejtën e saj.”*

Pjesa *“përveçse me të drejtën e saj”*, domethënë, nëse ata e thonë atë, mirëpo nuk pranojnë që të kryejnë obligimet që kanë ndaj saj, si: *teuhid-i*, largimi nga shirku dhe plotësimi i shtyllave të Islamit, gjë që shkakton pasojën që dëshmia nuk e mbron më pasurinë dhe gjakun e tyre, madje ata luftohen dhe u merret pasuria si plaçkë për muslimanët, siç veproi Profeti (sal-lAllahu alejhi ue sel-lem) dhe kalifët e drejtë pas tij.

Kjo dëshmi lë edhe gjurmë të tjera te individit dhe te shoqëria: në adhurim, në të drejta, edukatë, moral etj.

Me ndihmën e Allahut vjen suksesi! Salavati dhe selami qofshin mbi Profetin, mbi familjen dhe mbi të gjithë shokët e tij!

Përmbajtja

Hyrje.....	3
Pozita e dëshmisë La ilahe il-lAllah në jetën e njeriut.....	6
Vlerat e dëshmisë La ilahe il-lAllah.....	10
Shtyllat dhe kushtet e saj.....	14
Kuptimi dhe kërkesat e saj.....	18
Kur La ilahe il-lAllah sjell dobi dhe kur nuk sjell.....	30
Gjurmët që lë dëshmia La ilahe il-lAllah.....	43